

4C your way

Eén taal over groei, ontwikkeling en competenties

Doorstroming in het onderwijs

vmbo-mbo

In het vmbo gaan scholen over op competentiegericht leren. De huidige beoordelingsystematiek van kennis en vaardigheden in cijfers, geeft onvoldoende en eenzijdig inzicht in de ontwikkelingsmogelijkheden van leerlingen.

Competentieontwikkeling geeft een leerwegaafhankelijk en completer beeld van de capaciteiten en mogelijkheden. Het helpt bij het analyseren van sterke en minder sterke punten en geeft beter inzicht in kansen en (vervolg)mogelijkheden. Aldus kan competentiegericht onderwijs zorgen voor een betere match van het vmbo naar de beroepsopleidingen in het mbo.

De taal 4C van het project Ruggengraat geeft daarbij een extra steun in de rug. Het wordt voor leerlingen makkelijker om naar de vier verschillende leerwegen van het mbo door te stromen. Deze taal maakt het zelfs mogelijk competentieontwikkeling op het vmbo op mbo-niveau te waarderen.

mbo-hbo

De overheid streeft ernaar om in 2020 vijftig procent van de beroepsbevolking op het niveau van het hoger onderwijs te hebben. De achterliggende reden is om de Nederlandse positie als kenniseconomie te behouden en te versterken. De helft van de beroepsbevolking op hbo-niveau is alleen te realiseren door een betere doorstroom vanuit het mbo. De taal 4C ondersteunt die doorstroom. In de taal is een goede aansluiting gevonden van de competenties uit het mbo met de Dublin-descriptoren en Bolonga-beschrijvingen van de hogere onderwijsniveaus.

hbo-wo

Bijna vijftien procent van de afgestudeerden van een agrarische hogeschool vervolgt zijn studie in een MSc-opleiding aan een universiteit. Dit betreft vaak een MSc-opleiding in het groene domein, bijvoorbeeld bij Wageningen Universiteit. Deze MSc-opleidingen zijn veelal ontworpen als een logisch vervolg op de universitaire Bachelor-opleiding. Met de competenties die hbo-afgestudeerden hebben verworven via het Bachelor-programma, wordt weinig of geen rekening gehouden. Dit komt onder meer doordat de systematiek van de beschrijvingen van de competenties tussen agrarische hogescholen onderling en met Wageningen Universiteit sterk verschilt.

De taal 4C kan een beter inzicht geven in welke competenties individuele afgestudeerden al dan niet beheersen en wat dit betekent voor het te volgen MSc-programma aan de universiteit. Dit kan de doorstroom van studenten stimuleren en optimaliseren.

Projectteam Ruggengraat

In het project Ruggengraat van de Groene Kennis Coöperatie is het groene onderwijs in zijn volle breedte vertegenwoordigd. Het team, onder voorzitterschap van Frank de Jong (lector Stoas Hogeschool & CAH Dronten), bestaat uit vertegenwoordigers van Helicon Opleidingen, CAH Dronten, Stoas Hogeschool, Wageningen UR, AOC-raad, Aequor en Vereniging Buitengewoon Groen.

Meer informatie

Frank de Jong, fdj@stoashogeschool.nl

4C
your way

4C

Productie: Grafisch Atelier Wageningen | Bureau voor Beeld - 2008 Omslagfoto: Fotostudio André Ruigrok Almere

4C
your way

Het dilemma

Het ideaal: leerlingen en studenten die probleemloos kunnen in-, door- en uitstromen van vmbo, mbo, hbo tot wo. De realiteit is vaak anders: leerlingen en studenten stuiten op drempels. Bij de overgang naar een volgend onderwijsniveau sluiten onderwijsprogramma's geregeld niet goed op elkaar aan.

- *Studieadviseurs* worstelen vaak met de vertaling en de betekenis van de leerprestaties van leerlingen/studenten naar andere curricula, zeker waar het om competenties gaat.
- *Leerlingen en studenten* willen graag weten waar ze staan: welke competenties heb ik in huis en op welk niveau? Wat betekent dit voor mijn perspectief op doorleren of studeren? Waar moet ik wat bijspijkeren, waar kan ik vrijstellingen voor aanvragen? Wat moet ik meer ontwikkelen? Waar zit het wel goed?
- *Werkgevers* weten vaak niet wat hun jonge, nieuwe werknemers precies in huis hebben aan competenties. Hoe zelfstandig kunnen ze werken? Hoe goed zijn ze in de omgang met klanten? Hoeveel begeleiding en uitleg is nodig?

De oplossing: één taal

Een gemeenschappelijke 'taal' voor de hele onderwijskolom kan de doorstroming van leerlingen en studenten versoepelen. Dit geldt ook voor in- en uitstroom, wanneer vragen ontstaan over wat leerlingen/studenten of afgestudeerden nu precies aan competenties in huis hebben. In het project Ruggengraat van de Groene Kennis Coöperatie heeft een aantal groene vmbo-, mbo- en hbo-scholen en Wageningen Universiteit een prototype van zo'n taal gedefinieerd: 4C.

Als basis voor 4C zijn de 25 competenties uit het groene vmbo en mbo genomen. De Dublin-descriptoren van groen hbo en de Bolonga-beschrijvingen van het wetenschappelijk onderwijs bleken hier goed in te passen. Voor elk onderwijsniveau zijn van alle competenties omschrijvingen gemaakt. Om het praten over competenties diepgang en structuur te geven, is elke competentie op basis van vier contextcriteria beschreven. Deze criteria, aangereikt door het COLO, geven inzicht in verantwoordelijkheid, reikwijdte, complexiteit en transfer. De contextcriteria zijn weer verdeeld in twee of drie groei-aspecten, waar nader op ingezoomd kan worden (zie kader).

Toepassingen ontwikkelen

Het projectteam Ruggengraat pretendeert niet een kant-en-klare-taal te hebben ontwikkeld. We denken dat het ook niet mogelijk is, daarvoor is het onderwijs te divers. Daarom doen we een oproep aan beleidsmakers en ontwikkelaars om de taal op te pakken, verder te ontwikkelen en toe te passen.

• Beleidsmakers

Beleidsmakers en instellingen die zich bezighouden met niveaubepaling in het onderwijs, kunnen hun voordeel doen met deze taal. Het ondersteunt het spreken over competenties in de hele onderwijskolom. De taal voorkomt dat de focus enkel en alleen op één onderwijslaag in de kolom gevestigd is. Verbindingen met andere lagen in de kolom worden zichtbaar en bespreekbaar, en dragen bij aan het doorleren van leerlingen en studenten.

• Instrumentontwikkelaars

Voor een brede groep 'instrumentontwikkelaars' is de taal interessant. We denken aan ontwikkelaars van competentieprofielen, onderwijsmiddelen, toetsen- en pvb-makers, curriculumontwikkelaars, competentiemeterontwikkelaars, competentiewijzermakers, beoordelingsinstrumentmakers. De taal is een basis voor uiteenlopende ontwikkelactiviteiten. Het brengt efficiëntie en communicatieve helderheid en het verhoogt de bruikbaarheid van te ontwikkelen instrumentaria.

• Open source

4C is een 'open source'-product. Iedereen kan en mag hem gratis in licentie gebruiken. Hiertegenover staat een kleine tegenprestatie. Gebruikers voorzien de projectgroep Ruggengraat van feedback en geven informatie over het gebruik van het product, zodat deze samen met vele andere partijen verfijnd kan worden. Gebruikers participeren zodoende ook in de 4C-community, die als gemeenschappelijk doel heeft de doorstroming van leerlingen en studenten te stimuleren.

4C

4C spreek je uit als 'foresee', het Engelse woord voor voorzien. '4C your way' gaat dus over je leerweg overzien. De taal 4C is een basis om te praten over de toekomst, over de groeipotenties en competenties van leerlingen en studenten.

De kracht van 4C

De taal 4C van het project Ruggengraat zorgt ervoor dat alle onderwijsinstellingen op één manier met elkaar kunnen praten, doordat de vorderingen van leerlingen/studenten van vmbo tot wo op eenzelfde manier te waarderen zijn. Onderwijsinstellingen krijgen een goed inzicht in eerder verworven competenties van leerlingen/studenten. De taal is daarmee een perfect overstapproduct, een belangrijk instrument bij intakegesprekken.

Ook maakt 4C de groei en ontwikkeling van leerlingen/studenten inzichtelijk en bespreekbaar. Vragen die zij ermee kunnen beantwoorden zijn bijvoorbeeld: Hoe is de vooruitgang in mijn competentieontwikkeling? Waar liggen mijn sterke en zwakke kanten? Welke groeipotentie heb ik? Waar ben ik al verder dan mijn huidige onderwijsniveau? 4C biedt daarmee studieloopbaanbegeleiders belangrijke handvatten. Doordat het bijdraagt aan een efficiëntere en soepelere in- en doorstroming, komt het streven 'een leven lang leren' dichterbij. Voor werkgevers geeft de taal meer inzicht in en zekerheid over de competenties van de jongeren die ze aanstellen. Zij kunnen het instrument inzetten bij de didactische sturing op werkplekken.

Opbouw van de taal

De invoering van het competentiegericht onderwijs is een uitgelezen moment om het verder leren gemakkelijker te maken. Het biedt een unieke kans een gemeenschappelijke taal en terminologie te ontwikkelen op basis van competenties.

Voorbeeld van het gebruik van 4C

Een mbo-4-leerling overlegt met zijn studieadviseur over zijn mogelijkheden voor doorstroming naar het hbo, of hij er klaar voor is en of hij er aanleg en voldoende competenties voor heeft. Leerling en studieadviseur nemen samen de competenties voor het mbo4- en het hbo-niveau door >

Contextcriteria

V = verantwoordelijkheid	R = reikwijdte	C = complexiteit	T = transfer
--------------------------	----------------	------------------	--------------

MBO 4	V rollen	V verantwoordelijkheid	V zelfstandigheid	R publiek	R tijdhorizon
	1) gespecialiseerd vakman 2) middenmanagement van een klein bedrijf 3) ondernemer MKB	verantwoordelijk voor een of meer teams, projecten of het bedrijf	werkt zelfstandig op basis van mandaat / eigen initiatief	alle medewerkers en regio-bedrijfscontacten	maanden
Competentie: Plannen en organiseren – Ik coördineer en adviseer de organisatie over de interne of externe inzet van mensen, middelen en materialen op basis van een planning voor één of meerdere maanden; ik voorspel de voortgang op basis van resultaten en stel prioriteiten bij onvoorziene omstandigheden om de geplande doelen te behalen.					
C werk	C procedures	C kennis & inzicht	T context	T veranderen	T bereik
combineert en coördineert taken	procedures aanpassen en verbeteren	kennis van feiten, methoden en principes; kan argumenten opstellen / analyseren; kan kennis en vaardigheid overdragen	transfer in situaties met complexe / onvoorspelbare factoren	kan mede richting geven bij veranderingen, kan veranderingen initiëren, kan ideeën voor veranderingen aandragen van uit de praktijk / uitvoering	transfer binnen context van de sector

waaronder de competentie 'plannen en organiseren'. Achter de competentie staat een algemene omschrijving van wat een leerling/student van dat niveau moet kunnen. Om de competentie met competentieomschrijving staan de vier contextcriteria met twee of drie groei-aspecten.

HBO hsc	V rollen	V verantwoordelijkheid	V zelfstandigheid	R publiek	R tijdhorizon
	1) onderzoeker, adviseur, ontwikkelaar, 2) beleidsontwikkelaar manager, 3) innovatief ondernemer, 4) docent	verantwoordelijk voor een of meer teams, projecten of de organisatie	werkt zelfstandig voor eigen risico (zelfverantwoordelijk), op basis van eigen initiatief	medewerkers, internationale bedrijfscontacten, kritisch publiek, maatschappelijke doelgroepen, overheden	lange termijn 5-10 jaar
Competentie: Plannen en organiseren – Ik plan activiteiten, mensen, middelen en materialen met het oog op de ontwikkeling van de organisatie, de omgeving en veranderende omstandigheden over één of meerdere jaren.					
C werk	C procedures	C kennis & inzicht	T context	T veranderen	T bereik
kan de complexiteit van het werk ontleden in verschillende facetten	innoveren is een basisstrategie	combineren van feiten, methoden en principes, kan verschillende kennisgebieden integreren; kan argumenten opstellen, analyseren afwegen; kan overdrachtsmethoden ontwerpen en aanpassen	transfer in voortdurend veranderende omstandigheden	is pro-actief bij veranderingen, loopt voorop, kan veranderingen ontwerpen	intersectoraal, over sectoren heen kunnen kijken en relaties tussen sectoren kunnen leggen